

Vastaus Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen pyyntöön pääomavuokran vuokratuoton alentamiseksi

KH 07.12.2022 § 325
272/00.04.01/2022

Valmistelija

Kaupunginjohtaja Jan D. Oker-Blom

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on lähestynyt kaupunkia 21.11.2022 päivätyllä pyynnöllä, jossa Itä-Uudenmaan hyvinvointialue haluaa avata keskustelun neljän prosentin pääomavuokran vuokratuotosta vuokra-asetuksessa määritellyn kuuden prosentin sijaan. Pyyntöä perustellaan sillä, että Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitus tulee olemaan tiukka toiminnan alkaessa.

Vuoden 2023 alussa aloittavien hyvinvointialueiden rahoitus perustuu valtiolta tulevaan rahoitukseen. Kunnilta on leikattu sosiaali- ja terveystoimeen sekä pelastustoimeen liittyvät valtionosuudet sekä 12,64 prosenttiyksikköä kunnallisveroprosentista ja kolmannes yhteisöveron tuotosta. Nämä tulot on siirretty valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Kunnille ei ole 1.1.2023 alkaen vastuuta sosiaali- ja terveystoimien tai pelastustoimen järjestämisestä, eikä mitään vastuuta näiden rahoittamisesta. Rahoitusvastuu kuuluu yksiselitteisesti valtiolle.

Hyvinvointialueen valtion rahoituksesta säädetään laissa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Kyseistä lakia sovelletaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseen. Laissa on kattavasti säädetty hyvinvointialueen rahoituksen määräytymisestä ja rahoituksen riittävydestä, erityisesti seuraavissa kohdin:

- 3§: Hyvinvointialueille myönnetään valtion rahoitusta muun muassa hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden perusteella.
- 5 §: Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu hyvinvointialueiden edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain siten kuin 7–10 §:ssä säädetään.
- 8 §: Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä kustannustason muutos otetaan huomioon hyvinvointialueiden hintaindeksin mukaisesti
- 9 §: Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos.
- 11 §: Jos rahoituksen taso vaarantaa riittävien sosiaali- ja terveystoimien tai pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystoimien palvelujen turvaamiseksi (lisärahoitus).
- 24 §: Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistoiminnassa hyvinvointialueen lakisääteisistä tehtävistä vastaavien ministeriöiden kanssa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien

muutosten vaikutukset valtion rahoituksen perusteisiin valtion talousarvion valmistelua varten.

Loviisan kaupunki toteaa, että hyvinvointialueiden rahoituksesta on säädetty kattavasti lainsäädännössä. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys on turvattu lisärahoitusta koskevissa pykälissä. Lisäksi hyvinvointialueiden rahoituksen taso on toiminnan alkuvaiheessa korkeampi erinäisten poikkeussäännösten takia.

Kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026 säädetään valtioneuvoston asetuksella 272/2022. Asetuksella säädetään mm. pääoma- ja ylläpitovuokrista ja teknisen arvon määrittämisestä. Asetuksen 3 §:n mukaan pääomavuokrassa käytetään kuuden prosentin tuottovaatimusta laskettuna rakennuksen tekniselle arvolle.

Kiinteistön omistajalle eli kunnalle peritty vuokra on käyttötuloa ja näkyy kunnan toimintatuotoissa.

Hyvinvointialueen maksama vuokra on sille toimintakulu kuten muutkin käyttökustannukset. Hyvinvointialueet rahoittavat vuokrat, kuten muutkin käyttökustannuksensa yleiskatteisella valtionrahoituksella. Yksittäisen alueen saama valtionrahoitus on laskennallista eli määräytyy lailla säädetyn kriteeristön perusteella. Yksittäisen hyvinvointialueen valtionrahoitus ei perustu ko. alueen toteutuneisiin kustannuksiin. Toteutuneet kustannukset huomioidaan rahoituslaskelmissa vain, kun lasketaan hyvinvointialueiden yhteenlaskettua valtionrahoitusta.

Yksittäisen hyvinvointialueen valtionrahoitus ei siis perustu miltään osin juuri sen alueen toteutuneisiin kustannuksiin, eikä alue täten itse pysty vaikuttamaan oman rahoituksensa määrään kustannuksia vähentämällä / lisäämällä. Vuosittain hyvinvointialueiden valtionrahoitus kyllä tarkistetaan toteutuneita kustannuksia vastaavaksi, mutta koska tarkistus tehdään vain koko maan tasolla, tarkistuksen euromäärä jakautuu hyvinvointialueiden välillä valtionrahoitusten suhteessa.

Vuokra-asetuksen 6 §:n mukaan kunta ja hyvinvointialue voivat sopia, että vuokrasopimuksessa vuokra määräytyy kyseisessä kunnassa käytössä olevan sisäisen vuokran järjestelmän mukaisesti.

Loviisan kaupunki toteaa lopuksi, että jos hyvinvointialueen vuokrat määriteltäisiin vuokra-asetuksen sijaan Loviisan kaupungin sisäisen vuokran järjestelmän mukaan, olisi hyvinvointialueelta perittävä kokonaisvuokran taso hyvin lähellä vuokra-asetuksen mukaista tasoa. Tämän takia Loviisan kaupunki katsoo, että ei ole tarvetta aloittaa neuvotteluita pääomavuokran osuuden alentamisesta.

Asiaa on käsitelty Itä-Uudenmaan kuntajohtajien kokouksessa 21.11.2022 kokouksessa. Alueen kuntajohdon näkemys on, että tilojen vuokrauksessa sovelletaan vuokra-asetuksen mukaista kuuden prosentin pääomavuokraa.

Yhteenvetona voi todeta, että Loviisan kaupunki ei pidä hyvinvointialueen esitystä vuokra-alennuksesta perusteltuna. Vuokra-alennus tarkoittaisi käytännössä sitä, että loviisalaiset veronmaksajat rahoittaisivat hyvinvointialueen menoja yhteensä vuositasolla noin 0,7 miljoonalla eurolla – tilanteessa jossa uudistus heikentää asteittain kaupungin taloutta, ja hyvinvointialueella on lakiin perustuva oikeus saada tarvittaessa lisärahoitusta valtiolta. Hyvinvointialueiden valtionrahoitus määritellään hyvin vaikeaselkoisen järjestelmän avulla. Olennaista on se, että

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitus ei perustu miltään osin juuri itäisen Uudenmaan alueella toteutuneisiin kustannuksiin. Alue ei siis itse pysty vaikuttamaan tulevien vuosien valtionrahoituksen määrään vähentämällä menojaan esimerkiksi loviisalaisten veronmaksajien rahoittamalla vuokra-alennuksella. Hyvinvointialueiden rahoitusvastuu kuuluu lisäksi lainsäädännön mukaan yksiselitteisesti kokonaan valtiolle. On myös vaikeasti hyväksyttävä ajatus, että täysin valtion rahoitukseen perustuvan toiminnan jonkun alueen kuntien tulisi muista julkisista ja erityisesti yksityisistä kiinteistöomistajista poiketen alentaa vuokratuottojaan esimerkiksi ehtona palvelutoiminnan jatkumiselle.

Kuntien – myös Loviisan kaupungin – tuloista on uudistuksen vuoksi päätetty jo leikata noin puolet, ja rahat siirtyvät valtiolle uudistuksen rahoittamiseksi.

Liite nro 1.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen pyyntö 21.11.2022

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Jan D. Oker-Blom

Ehdotus

Kaupunginhallitus päättää

– merkitä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen pyynnön tiedoksi

– että Loviisan kaupungin omistamien hyvinvointialueelle vuokrattavaksi tarjottavien tilojen pääomavuokra vuokratuotosta on vuokra-asetuksessa määriteltä kuusi (6) prosenttia.

– lähettää yllä olevan vastauksen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Päätös

Kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja Tom Liljestrand ja valtuuston puheenjohtaja Otto Andersson ilmoittivat esteellisyydestä (peruste: läsnäolo-oikeus HVA hallituksen kokouksissa ja HVA:n hallituksen jäsen) ja poistuivat kokouksesta / kokoushuoneesta asian käsittelyn ajaksi,

Päätös ehdotuksen mukaan.